

«Terra Raetica»: Prossems pass sun definitis

In marcurdi s'han chattadas rapreschantantas e rapreschantants da las regenzas dal chantun Grischun, dal Tirol, dal Tirol dal Süd e da la Lombardia a Scuol per discuter ils prossems pass regard colliaziuns da tren sur ils cunfins. Fin la fin dal 2023 vessan da gnir miss tuot ils progets sün ün listess level da planisaziun.

In settember 2020 vaiva gnü lö üna conferenza suprema a Graun in Italia cul böt da lantschar ils discuers davart las colliaziuns da viafier i'l Triangul retic. Uossa, bundant ün on e mez plü tard, s'han commembers da las regenzas dals pajais invouts chattats la prüma jada darcheu daspö la «declaraziun da Graun». A Scuol esa gnü decis da dar in incumbenza examinaziuns idrologicas ed idrogeologicas lung tras-sès potenzials. Pel chantun Grischun sun las duos colliaziuns eventualas Landeck-Scuol e Scuol-Mals d'interess.

Proget da generaziun

Il Triangul retic, culs pajais Svizra, Austria ed Italia, ha ün grond potenzial per dvantar accessibel cun la viafier. I'l center da las discussiun stan üna colliaziun da tren tanter Landeck e Scuol da 65 km, üna colliaziun da Scuol a Mals da 27 km, üna colliaziun da Tiran a Mals da 71 km ed üna colliaziun da Landeck sur Fond e Danuder a Mals da 79 km lunghezza. Uschè pudessan resutar connexiuns attractivas i'l cour da las Alps. Implü as pudessa eir attachar la nouva crusch da viafier vi da la rait transeuropeica da la viafier. Uschè gnisan colliats ils corridors da viafier principals in Europa, neme il «corridor dal Rain-Alps», il «corridor scandinavic-Mar Mediterran» e'l «corridor dal Mar Mediterran». Scha tuot va bain, pudessan las lavuors i'l chantun Grischun gnir cumanzadas i'ls ons 2040.

Il prüms pass sun fats

A Scuol sun uossa gnüts preschantats ils resultats d'üna grupp da lavur tecnica,

Da schnestra: Il suppleant Daniel Alfreider e Landeshauptmann Arno Kompatscher (Tirol dal Süd), la suppleanta Ingrid Felipe e Landeshauptmann Günther Platter (Tirol), l'assessore Massimo Sertori (Lombardia) ed ils cusgliers governativs Mario Cavigelli e Jon Domenic Parolini

fotografia: Andrea Furger

chi d'eira gnüda fundada suot il presidi dal Tirol dal Süd in connex culla declaraziun da Graun. Quella ha analisà las ideas da planisaziun existentas i'l Triangul retic. Implü hana defini ün cumpendi cun böts clers. A basa da quel desan gnir trattas ulteriuras decisions politicas. La grupp da lavur vaiva miss ün focus special sülla dimensiun e colliaziun illa rait europeica dals progets.

Ulteriurs stüdis

Sün basa dal cumpendi da la grupp da lavur tecnica vegnan uossa i'ls prossems ons fats ulteriurs stüdis da realisaziun. Per eventuals trassès i'ls cuntorns da Scuol-Mals, Landeck-Scuol, Landeck-Mals, Garmisch-Partenkirchen-Silz (Inntal) e pel traject Tiran-Bormio-Mals han da gnir fattas examinaziuns geologicas ed idrogeologicas. Eir stüdis davart l'economia, la persistenza e davart aspets socio-ecologics

fan part dals prossems pass. Ün ulteriur pass es eir da metter tuot ils stüdis davart ils trassès eventuals sün ün listess level. Uschè existan hozindi per exaimpel be skizzas dal traject sül Pass dal Reschen. Ils progets da vart dal chantun Grischun sun in congual cun quel elavurats plü in detagl.

Tuot ils eventuals trajects vegnan in quist pass examinats egualmaing. Pel chantun Grischun sun las duos variantas Scuol-Landeck e Scuol-Mals d'interess. Cha quellas duos variantas vegnan perseguitadas, salüda il Chantun in üna comunicaziun a las medias.

Chantun Grischun surpiglia presidi

Arno Kompatscher, Landeshauptmann da la provinza da Bultsaun, ha uossa dat giò il presidi da la grupp da lavur tecnica a cusglier guvernativ Mario Cavigelli per incumbenza dal chantun Grischun. Per Not Carl, commem-

ber da la grupp da lavur per üna colliaziun tanter l'Engiadina Bassa e'l Vnuost e fundatur d'üna grupp da facebook per la colliaziun Scuol-Mals cun passa 3000 commembers, es quai ün bun svilup. «Il pü important per mai es cha'l chantun Grischun maina quista grupp da lavur. Eu sa cha Mario Cavigelli dà gas, quai dovraiva», disch Not Carl.

Pro la realisaziun as fida il Chantun dal sustegn finanziel da la Confederaziun, chi'd es responsabla in Svizra per la construcziun e'l mantegniment da l'infrastructura da la viafier. Ma bler dependa eir da l'Uniuon europeica, da lur contribuziun finanziaria e da lur varianta preferida. Fin la fin da l'on 2023 varà la grupp da lavur fini las perscrutaziuns geologicas ed idrogeologicas. Lura esa previs chi gnia preschantà ün rapport cumünaveil.

Martin Camichel/fmr

Commentar

Temma da's perder

NICOLO BASS

Las respunsablas ed ils respunsabels da las regenzas dal Tirol, dal Tirol dal Süd, da la Lombardia e dal Grischun han decis d'incumbenar examinaziuns geologicas ed idrogeologicas resguardand eir ils stüdis da realisabilità a regard ils progets da colliaziuns da tren illas regiuns confinantas da la Terra Raetica. Quai es bainschi ün bun svilup ed ün ulteriur pass in direcziun da las visiuns dal trafic public in Engiadina Bassa ed illas regiuns dals trais cunfins. Però che dschessan ils pioniers e visionaris da plü bod da tants stüdis e da tantas perscrutaziuns. Cun persuasiun nu füssan gnidas realisadas bleras visiuns, chi dal rest sun hoz grondas attracziuns turisticas unicas, in vista a tuot quistas examinaziuns chi d'üran blers ons. Plü bod gniva simpla maing fat, adonta da tuot las consequenzas. Hoz voula per tuot ün'analisi ed ün stüdi a regard il stüdi dal stüdi. Inclegiantaivla es perquai eir la temma cha bleras visiuns as perdan sün ün mantun e bleras bunas ideas as sabluneschan, impustüt scha plüs pajas e blers partenaris sun invouts. In quist cas nu das-cha quai capitar.

Mincha stüdi in elavuraziun e tuot las examinaziuns e retscherschas douvran bainschi seis temp e retardan evidainta maing ils progets. La temma da's perder in analisas e perscrutaziuns es gronda. Perquai esa fich important – saina vulair far imbüttaiments a noss vaschins sur cunfin – cha las mastri-nas restan ils mans dal regent grischun respunsabel, actualmaing dal cusglier guvernativ Mario Cavigelli, fintant ch'el es amo in uffizi fin la fin da l'on 2022. Cun l'aigna bachetta as poja garantir cha las lavuors cuntinue-schan ed in quel sen evitar cha la visiuon as perda in ün chaschuet. Eir la grupp da lavur per üna colliaziun tanter l'Engiadina Bassa e'l Vnuost dess pisserar cuntinudamaing cha'l fö nu stüzza e cha la tematica resta actuala. Be quot a guot as vegna finalmaing da perforar il crap.

nico.bass@engadinerpost.ch

«Resenti la buna vögla per amegldrar la mobilità illa Terra Raetica»

Il cusglier guvernativ Mario Cavigelli es cuntaint cun l'andamaint dals discuers dals rapreschantants da las regenzas dal Tirol, Tirol dal Süd, Lombardia e Grischun. El vuol s'ingaschar per las visiuns da colliaziun da trens sur cunfin fin l'ultim di da seis temp d'uffizi.

NICOLO BASS

Posta Ladina: Cusglier guvernativ Mario Cavigelli, es El cuntaint cun l'andamaint dals discuers e culs resultats da l'inscunter da las regenzas dal Tirol, Tirol dal Süd e Lombardia a Scuol?

Mario Cavigelli: Eu sun fich cuntaint cun resultats chi sun gnüts preschantats da la grupp da lavur tecnica ed eir cun l'andamaint da las discussiuns politicas. Las differentas ideas da progets e las lavurs preparatoricas illas quatter regiuns per novas colliaziuns da tren illa Terra Raetica sun gnüdas fattas seriuisamaing e sun sün ün level congualabel. Implü sun quistas ideas eir gnüdas misas in ün context cullas colliaziuns da tren existentas. Perquai vain nus decis

cun spranza ed ün bun sentimaint d'instradar ils stüdis technics plü detagliats per pudair decider lura ils prossems pass. Grond plaschair n'haja eir gnü da badair, cha'ls rapreschantants da las regenzas da quistas quatter regiuns han buna vögla da realisar üna contribuziun per amegldrar la mobilità illa Terra Raetica. Da badair quista vögla ed intenziun, es da grond'importanza per ün proget da generaziun. Il consens sur cunfin porta früts be voluntariamaing e cun aigna persuasiun da minchün.

Ils rapreschantants da las regenzas han decis d'incumbenar examinaziuns geologicas ed idrogeologicas resguardand eir ils stüdis da realisabilità dals progets. Che as spetta El da quistas retscherschas?

Las examinaziuns dessan pussibilitar da güdichar, scha las colliaziuns da trens previsas sun tecnicamaing insomma realisablas ed ingio chi'd es da far quint cun difficultats. Per exaimpel difficultats technicas chi impedissan la realisaziun o chi incharissan il proget massivamaing. A man da quistas examinaziuns esa lura eir pussibel da valütar la persistenza dal proget e l'effet economic da las colliaziuns da tren. Quists duos aspets saran decisivs: üna colliaziun da

Il cusglier guvernativ Mario Cavigelli s'ingascha fin l'ultim di da lavur per la colliaziun da tren.

fotografia: mad

tren sto neme manar ün profit remarchabel per la populaziun e l'economia, pel turissem e la mansteranza da la regiun e naturalmaing eir avair ün nüz ecologic per la mobilità futura. Per pudair valütar quists aspets, sun las examinaziuns approfondidas indispensablas.

El ha miss l'on passà ils politikers da las singulas regiuns sur cunfin ün pa suot squitsch, causa cha'l Grischun es dependent d'üna declaranza concreta da finanziaziun dals pajais vaschins e da l'UE per pudair inoltrar e resguardar ils progets illa strategia federala per progets da trafic public STEP 2035. Es quista visiuon amo pussibla, respectivamaing esa

gnü discurren insomma eir a regard la finanziaziun?

Il chantun Grischun ha fat tschertas lezchas fingià avant ün per ons e blers scleriments a regard las colliaziuns da Scuol a Landeck e da Scuol a Mals sun fingià gnüts fats. Nus eschan fingià in posses da rapports technics ed analisas economicas. Per nus esa important cha quistas lavurs preparatoricas pon gnir congualadas eir cullas ulteriuras ideas da progets in tuot las regiuns. Lura as poja neme eir valütar e congualar ils interess da las populaziuns e l'effet economic per las regiuns. Uschè as poja finalmaing argumentar eir politica maing ils progets e las visiuns. Da discurren perquai fingià uossa da la finanziaziun, saina avair las examinaziuns da basa, es tenor noss'esperienza precipità. Naturalmaing eschan dependents d'üna cofinanzaziun da tuot las regiuns per l'infrastructura ed impustüt eir per garantir la gestiun dals differents stadis. Per nus vuol quai dir, cha la Confederaziun varà ün pled important in quist chapitel: La Confederaziun finanziescha l'infrastructura da tren plainamaing ed üna gronda part da la gestiun. Perquai ha la Confederaziun eir l'ultim pled a regard la realisaziun. In Austria ed in Italia esa sumgliaint.

Ils resultats da las examinaziuns chi vegnan uossa incumbenzadas, dessan esser avantman fin la fin dal 2023. Seis temp d'uffizi sco cusglier guvernativ es a fin als 31 december 2022. Vuol quai dir cha'l tema colliaziun da trens sur cunfin es per Mario Cavigelli gio'd maisa?

Tuot las incumbenzas d'ün regent finischan culla fin dal temp d'uffizi e la lezcha d'ün director da departamaint es da preparar la surdatta pel successur per cha las lavuors pon cuntinuar saina interrupziun. Quai vala per tuot ils progets e per tuot las spartas: per la forza idraulica, per la construcziun ota e bassa, per la protecziun da privels da la natüra e naturalmaing eir pel trafic public. In quel sen vala quai eir specialmaing per la lavur per la Terra Raetica. Eu n'ha pudü surtour il presidi e la respunsabilità dal regent Arno Kompatscher per l'on 2022.

Implü eschan landervia a preparar la documainta dals duos progets grischuns, neme la colliaziun da Scuol – Landeck e Scuol – Mals, per inoltrar a la Confederaziun a man da la prima strategia federala per progets da trafic public STEP. Quai vuol dir cha nus vain amo blera lavur sün maisa ed eu stun landervia fin l'ultim di da lavur.